

**HANDVATTEN VOOR DE PREVENTIE, AANPAK EN ONGANG MET
RADICALISERING & POLARISERING BINNEN HOGER ONDERWIJS
en VOLWASSENENONDERWIJS**

Laatste update: 26.06.2019

De schaduw van radicalisering, en waar het in extremis toe kan leiden, kwam zeer dichtbij door de aanslagen in eigen land en in onze buurlanden. Ook ons Vlaamse en Brusselse onderwijs werd getroffen door de leerlingen die de schoolbanken verlieten om extremistische groepen, zoals IS, te vervoegen.

Toch zijn radicale ideeën niet per definitie problematisch. Veel zaken die we vandaag als vanzelfsprekend beschouwen hebben we te danken aan de radicale of vooruitstrevende stemmen uit het verleden. We denken hierbij aan het vrouwenstemrecht, de antiapartheidsbeweging, de burgerrechtenbeweging etc. Sociale en politieke verandering kan pas worden bekomen door het uitdagen van de bestaande status-quo. Ook kijkend naar de ontwikkeling van jongeren hoeven radicale ideeën niet vreemd of problematisch te zijn. Ze kunnen een bron vormen van positief sociaal en politiek engagement en zijn vaak eigen aan de adolescentiefase.

Jongeren met radicale ideeën kunnen uitgroeien tot kritische burgers die onze democratie mee vorm geven. Problematisch wordt het echter wanneer jongeren (of volwassenen) een (groeiende) bereidheid ontwikkelen om - geïnspireerd door filosofische, religieuze, politieke of ideologische opvattingen - ingrijpende veranderingen in de samenleving na te streven door gebruik te maken van gewelddadige of andere ondemocratische middelen, of anderen daartoe aanzetten of ondersteunen.

Noch radicalisering, noch extremisme zijn exclusief verbonden aan een bepaalde etnische, culturele, ideologische of religieuze groep. We vinden ze doorheen de geschiedenis terug binnen verschillende strekkingen. Denk maar aan gewelddadige nationalistische bewegingen, extreemrechts, extreemlinks, religieus extremisme, etc. Toch geeft de actualiteit vandaag aanleiding tot een negatieve en eenzijdige focus op islamitisch extremisme. Dit draagt bij tot een groeiende polarisering in de samenleving tussen en binnen verschillende gemeenschappen. Verschillen worden uitvergroot, het wij-zij denken wordt versterkt en groepen plaatsen zich lijnrecht tegenover elkaar. Dit tast persoonlijke relaties aan en ondermijnt maatschappelijke participatie en sociale cohesie. Radicalisering kan polarisering in de hand werken, maar ook (inter)nationale ontwikkelingen en gebeurtenissen kunnen een trigger vormen. Omgekeerd kan een gepolariseerde samenleving dan weer een vruchtbare voedingsbodem vormen voor extremistische ideologieën.

Ook instellingen voor hoger onderwijs en centra voor volwassenenonderwijs worden vandaag geconfronteerd met dit maatschappelijk debat en krijgen af te rekenen met nieuwe uitdagingen. Polarisering is vaak voelbaar binnen instellingen/centra, creëert conflicten en bemoeilijkt het vinden van oplossingen. Deze handvatten bieden ondersteuning bij deze nieuwe uitdagingen en geven een antwoord op volgende vragen:

1. Welke rol speelt onderwijs bij de preventie van radicalisering en polarisering?
2. Welke specifieke preventieve acties kun je als instelling/centrum ondernemen om radicalisering en polarisering te voorkomen?
3. Wat doe je wanneer je bij één of meerdere studenten/cursisten verontrustende signalen vaststelt die geen acute dreiging vormen voor de instelling/het centrum of de maatschappij?
4. Wat als je geconfronteerd wordt met verontrustende signalen bij één of meerdere studenten/cursisten die wel een acute dreiging vormen voor de instelling/het centrum of de maatschappij?
5. Wat als je via de studenten/cursisten geconfronteerd worden met verontrustende informatie over derden?

- in te zetten op een warm en veilig studieklimaat waar studenten/cursisten zich thuis en gewaardeerd voelen en
- polarisering tegen te gaan.

Dit is niet enkel van belang voor studenten/cursisten die kwetsbaar (kunnen) zijn voor radicalisering maar voor alle studenten/cursisten. Aandacht voor en maatregelen rond deze elementen worden dan ook best meegenomen in het algemeen welzijnsbeleid van de onderwijsinstelling. Het streven naar welzijn en welbevinden is daarbij een zaak van de hele onderwijsinstelling samen en van elk personeelslid afzonderlijk.¹ De basis van een krachtig beleid zijn communicatie, engagement en een goed onderbouwde visie op maat van de onderwijsinstelling. Een verbindende cultuur zorgt ervoor dat zowel onderwijspersoneel als studenten en cursisten kunnen functioneren in een klimaat van veiligheid, waardering en ondersteuning.

Inzetten op weerbaarheid

Sommige studenten/cursisten worstelen met hun identiteit of vinden moeilijk hun plaats in een diverse en globale samenleving. Tegelijkertijd kunnen verschillen in religieuze of politieke opvattingen en gebruiken leiden tot spanningen in de lesomgeving, vaak uit onwetendheid. Hierdoor kan polarisering ontstaan.

De onderwijsinstelling kan dan een veilige omgeving vormen waar jongeren met hun bezorgdheden terecht kunnen en waar studenten/cursisten met verschillende achtergronden van elkaar kunnen leren. Voldoende en positieve ervaringen met diversiteit kunnen de fundering leggen voor een inclusief en democratisch wereldbeeld. Ook inzetten op burgerschap en kritisch denken kan jongeren beter weerbaar maken zodat foutieve en simplistische argumenten sneller doorprikt worden en een extremistisch discours minder kans maakt.

Daarom is het belangrijk om

- dingen bespreekbaar te houden;
- de leefwereld van studenten/cursisten te verbreden door hen te laten kennismaken met verschillende culturen, religies, gebruiken etc;
- aandacht te hebben voor een positieve beleving van diversiteit en
- in te zetten op kritisch denken, burgerschap, participatie en mediawijsheid.

---

¹ Hierbij zijn instellingsbesturen niet alleen verantwoordelijk voor hun leerlingen, studenten en cursisten, maar ook voor hun personeelsleden. Als werkgevers zijn onderwijsinstellingen dan ook gehouden om de federale wet op welzijn te volgen. Deze wet verplicht instellingen om het welzijn binnen hun instelling te bevorderen en psychosociale risico's te voorkomen en aan te pakken. Zie ook '[Het beleidsplan ter bevordering van het welzijn en welbevinden in onderwijsinstellingen](#)'. Dit beleidsplan vertrek van een whole school benadering waarbij alle belanghebbenden worden betrokken:

2. PREVENTIEVE ACTIES

2.1 ALGEMENE PREVENTIEVE MAATREGELEN DIE DE VOEDINGSBODEM VOOR RADICALISERING en POLARISERING KUNNEN WEGNEMEN

- Verschillende opleidingsonderdelen bieden aanknopingspunten om maatschappelijke of actuele thema's aan te snijden en om studenten/cursisten te vormen tot weerbare burgers: geschiedenis, taalvakken, levensbeschouwelijke vakken, burgerschapsvorming... Het is belangrijk om hen binnen de instelling/het centrum een veilige plek te bieden waarin ze maatschappelijke spanningen kunnen bespreken, uiting kunnen geven aan hun emoties en uitgedaagd worden om het eigen standpunt in vraag te stellen. Diverse organisaties bieden hiervoor, via didactische pakketten, vorming of procesbegeleiding, ondersteuning op klas- en instellingsniveau. Je kunt o.a. terecht bij Vormen vzw, Studio Globo, School zonder Racisme, BELvue museum, Bijzonder Comité Herinneringseducatie, Kleur Bekennen, het Vredescentrum ... Door personen weerbaar te maken leren ze met een goede dosis zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen om te gaan met moeilijke situaties die zich zowel thuis, in de onderwijsinstelling of op straat kunnen afspeelen. Diverse organisaties als oa. Vzw Abrusco, Vzw Arktos, Vzw Elegast, Vzw Oranjehuis, Vzw Groep Intro,... bieden ook weerbaarheidstrainingen aan.
- Als instelling/centrum kan je verschillende maatregelen nemen en activiteiten organiseren om ervoor te zorgen dat verschillende gemeenschappen elkaar beter leren kennen, begrijpen en zich thuis voelen. Lokale maatschappelijke organisaties (bv. jeugd- en sportverenigingen, buurtwerk, vrouwenorganisaties) en organisaties/verenigingen van etnisch-culturele minderheden of binnen religieuze gemeenschappen (bv. de imam en de moskee, sociaal-culturele verenigingen, de Rabbijn en de synagoge) kunnen in deze een belangrijke rol vervullen. Leg contacten en investeer in een vertrouwensrelatie met gekende lokale diensten en sleutelfiguren met een grote achterban binnen een gemeenschap. Doe daarbij ook recht aan de diversiteit die er binnen de gemeenschap is. De imam is niet noodzakelijkerwijs de spreekbuis van alle moslims in uw instelling/centrum.
- Sinds 1 oktober 2015 is er een netwerk van islamexperten om mensen te informeren over de islam. Door middel van een netwerk van ervaren islamexperten die een grondige kennis hebben van de islamitische theologie en ook vertrouwd zijn met de Westerse leefwereld, kan er duiding gegeven worden over de islam en islamitische normen en waarden aan studenten/cursisten, groepen en eerstelijns werkers (docenten, studentenvoorzieningen...). Deze laatsten kunnen daardoor met meer zelfvertrouwen in gesprek gaan met moslim studenten/cursisten (individueel of in groep) of een gezamenlijk gesprek met een jongere plannen. Daarnaast kunnen zij op vraag van instellingen en centra preventief ingeschakeld worden om groeps gesprekken te begeleiden. Door middel van de dialoog maken ze kennis met andere levensbeschouwingen. De islamexperten kunnen ook curatief ingeschakeld worden wanneer eerstelijns werkers signalen hebben ontvangen van studenten/cursisten die mogelijk zouden radicaliseren, een onderwijsinstelling geconfronteerd wordt met een teruggekeerde Syriëstrijder... In overleg met de vraagsteller wordt er steeds gezocht naar een gepast antwoord. Dit

aanbod is gratis voor de instellingen en centra. Om beroep te doen op dit aanbod dien je je te richten tot volgend emailadres: deradicalisering.onderwijs@vlaanderen.be - meer info hierover: <http://onderwijs.vlaanderen.be/deradicalisering>

- Het Agentschap Integratie en Inburgering, IN-Gent vzw en Atlas Integratie en Inburgering Antwerpen ondersteunen instellingen en centra op beleidsniveau, werken samen aan de draagkracht van de docenten, geven advies, vorming en begeleiding rond diversiteitsvraagstukken. Indien je als instelling of centrum vragen hebt over het omgaan met diversiteit, helpen zij de vraag scherper te krijgen. Vervolgens bekijken zij met de vraagsteller hoe de vraag het best kan aangepakt worden en/of bij wie je hiervoor terecht kan.
  - Voor grondgebied Antwerpen: <http://www.atlas-antwerpen.be> - interculturaliseren@stad.antwerpen.be
  - Voor grondgebied Gent: <http://www.ingent.be> - memet.karaman@in-gent.be
  - Voor de rest van Vlaanderen en Brussel: <https://integratie-inburgering.be/contact>

2.2 SPECIFIEKE MAATREGELEN EN BESTAANDE INITIATIEVEN MET BETREKKING TOT PREVENTIE VAN RADICALISERING en POLARISERING

- In het multimediaal dossier radicalisering dat Klasse lanceerde en dat online te bekijken is, vind je een bundeling van tips rond preventie, signaalherkenning, aanpak, videogetuigenissen en hulpkanalen: zie <https://www.klasse.be/radicalisering/> en <https://www.klasse.be/reeks/radicalisering/>.
- Klasse organiseerde ook een 'Klasse-live' waar leerkrachten/CLB-medewerkers (al dan niet anoniem) via livestream vragen konden stellen aan twee deskundigen. Aan bod kwamen vragen als: moet ik in gesprek gaan met leerlingen die radicaliserend gedachtengoed uiteten of goedkeuren of kan ik hiervoor beter de islamleerkracht inschakelen?; Met welke elementen moet ik rekening houden als ik in gesprek wil gaan over radicalisering met ouders en/of leerlingen?. Deze 'Klasselive' is nog steeds online te bekijken en kan zeker ook de nodige houvast geven aan personeelsleden van instellingen/centra: <https://www.klasse.be/radicalisering/hulp.php>
- Het Bijzonder Comité Herinneringseducatie (BCH) stimuleert kwaliteitsvolle herinneringseducatie, vertrekkend vanuit historisch inzicht, via historische empathie naar een houding van actief respect in de huidige samenleving. Het BCH heeft vanuit deze invalshoek ook een specifieke vorming ontwikkeld over radicalisering. Tijdens drie webinars van 60 minuten bogen twee experts zich over radicalisering. Vragen als: 'Is radicalisering eigenlijk wel zo'n

////////////////////////////////////

recent fenomeen? Zijn radicale ideeën soms niet nodig? En worden we zelf niet radicaler door ons blind te staren op hoe 'de ander' radicaliseert?' kwamen hierbij aan bod. De webinars kunnen op volgende link herbekeken worden: www.herinneringseducatie.be/normaal-radicaal/.

- Kleur Bekennen biedt leermiddelen aan rond wereldburgerschap en stelde een inspiratiebundel samen over de preventie van radicalisering vanuit verschillende invalshoeken: www.kleurbekennen.be/artikel/thema-in-de-kijker/radicalisering; Je kan ook gratis terecht bij de provinciale documentatiecentra voor het ontlenen van educatief materiaal en advies over radicalisering, wereldburgerschap en andere thema's: www.kleurbekennen.be/goed-materiaal/online-databank.
- BOUNCE van VZW Arktos helpt de veerkracht van (kwetsbare) jongeren tegen radicale invloeden te versterken en maakt hun sociale omgeving bewust. Het betreft een preventief programma dat werd ontwikkeld om gewelddadige radicalisering in een vroeg stadium te voorkomen; ze hebben een aanbod voor jongeren, ouders en eerstelijns werkers en train-de-trainer: <http://arktos.be/mailingtemplate/1421146717.html>
- Het RAN- Radicalisation Awareness Network bundelde alle good practices van alle Europese landen: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en
- Binnen de hogescholen, universiteiten en centra voor volwassenenonderwijs werd een referentiepersoon radicalisering/polarisering aangeduid. Bij hen kan je terecht met specifieke vragen over de thematiek en eventuele afspraken/richtlijnen waar je rekening mee dient te houden binnen je eigen werking:
  - ▶ Hogescholen: Ann.langenakens@ehb.be; Carine.raes@vlhora.be; Christel.goovaerts@kdg.be; Dieter.gryp@hogent.be; elhasbia.zayou@thomasmore.be;
  - ▶ Universiteiten: bie.nielandt@uhasselt.be; Sofie.De.Kimpe@vub.ac.be; Steven.Bosmans@UGent.be; leen.debolle@kuleuven.be; hilde.janssens@uantwerpen.be
  - ▶ Centra voor volwassenenonderwijs:
    - Voor Go!: karin.heremans@atheneumantwerpen.be
    - Voor Katholiek onderwijs Vlaanderen: dieter.hoedekie@katholiekonderwijs.vlaanderen en chris.wyns@katholiekonderwijs.vlaanderen
    - Voor OVSG en POV: saar.deroo@pov.be;
    - Voor OKO: johan.royaerd@voop.be

//

- Wanneer instellingen en centra bij de lokale instanties geen antwoord vinden op hun vragen dan kunnen zij zich richten tot een centraal aanspreekpunt: deradicalisering.onderwijs@vlaanderen.be
- Het netwerk van islamexperten (zie hoger)

3. VERONTRUSTENDE SIGNALLEN BIJ STUDENTEN/CURSISTEN DIE GEEN ACUTE DREIGINGSSITUATIE VORMEN VOOR DE INSTELLINGEN EN CENTRA EN/OF DE RUIMERE SAMENLEVING

Wanneer is een situatie verontrustend?

Er is geen afgelijnde definitie van wanneer een situatie verontrustend is. Elke situatie is immers anders. Er zijn wel signalen waar men op kan letten en die gevat kunnen worden in drie "I's":²

- **Ideologie:** uitspraken of handelingen die er op duiden dat iemand een extremistische ideologie aanhangt, waarbij uitsluiting en geweld centraal staan. Dit kan gaan van het hanteren van een sterk wij-zij denken, het goedkeuren van geweld tot het presenteren van de gewapende strijd als enige oplossing, waarbij alles geoorloofd is. Dit kan zich op diverse manieren uiten, door bijvoorbeeld aanslagen of andere geweld goed te keuren of te rechtvaardigen, aangeven zelf te willen strijden of geweld te gebruiken, discriminerende uitspraken te doen, haatdragende, ontmenselijkende of naar geweld verwijzende afbeeldingen, filmpjes of teksten te verspreiden etc.
- **Indicaties van gedrag:** het gaat om (soms plotselinge) veranderingen of gedragingen die afwijken van de norm van dat individu. Vaak gaat radicalisering samen met het afwijzen van de bestaande netwerken of vriendengroepen, indien deze niet (meer) aansluiten bij de eigen ideeën. Men trekt bv. niet meer op met de oude vriendengroep, laat vrijetijdsactiviteiten vallen of gaan niet meer naar verenigingen waar men altijd lid van geweest is (bv. sport – of vrijetijdsclub). In de plaats daarvan komt een nieuw sociaal netwerk en nieuwe sociale activiteiten die in lijn zijn met de nieuw verworven ideeën en ideologie. Soms is er zelfs sprake van een terugtrekkende beweging uit de samenleving in zijn geheel. Men zet zich niet meer in op school, is niet meer sociaal actief, heeft een slechter contact met ouders etc.
- **Identiteit en uiterlijk:** uitspraken, gedrag en uiterlijke kenmerken waaruit blijkt dat iemand sterk op zoek is naar zijn of haar identiteit en dat zijn of haar identiteitsvorming negatief wordt beïnvloed en/of dat hij of zij experimenteert met de vormgeving daarvan. Dit kan zich op diverse manieren uiten. De meest zichtbare signalen zijn uiterlijke kenmerken, zoals het dragen van bepaalde kledij of het gebruik van bepaalde symbolen. Ook minder zichtbare signalen zijn van belang zoals een hang naar broeder- of zusterschap, erg zoekende zijn, enz.

---

² Gebaseerd op Amy-Jane Gielen, A.G. Advies B.V., De rol van gemeenten in de aanpak van radicalisering, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Handvaten voor een lokale aanpak van radicalisering- VWSG <http://www.vvsg.be/radicalisering/Documents/Handvaten%20Lokale%20Aanpak%20Radicalisering%20met%20bijlagen.pdf>

Bij het hanteren van deze drie “I’s” is het belangrijk te benadrukken dat op basis van dit lijstje niet kan worden vastgesteld of iemand aan het radicaliseren is: daar is altijd een gesprek voor nodig met de leerling. Wanneer het gaat om bezorgdheden rond religieuze radicalisering moet ook voor ogen gehouden worden dat er een verschil is tussen radicaliseren en een orthodoxe invulling geven aan het geloof.

Het is dan ook sterk aan te raden om de interpretatie van signalen niet alleen te doen, maar best door meerdere personen samen te bekijken. Bovendien is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat het eigen is aan jongeren en jongvolwassenen dat ze zoekende zijn naar de eigen identiteit en daardoor soms grenzen opzoeken door bijvoorbeeld gedragswijziging, uiterlijke kenmerken etc.

Afhankelijk van de (ernst van de) gegeven signalen zal ook een andere aanpak nodig zijn. Zo kan bepaald grensaftastend gedrag behoren tot normaal pubergedrag en enkel voldoende ondersteuning en sturing vragen, bv. stoere uitspraken, uiten van frustraties etc. Ander gedrag kan dan weer ongewenst zijn en negatieve gevolgen hebben binnen de school en vraagt een consequente aanpak, bv. discrimineren, haatdragende uitspraken, polariseren etc. Nog andere signalen kunnen een dreiging inhouden en vragen om een snelle opvolging, bv. dreigen met geweld, plannen om af te reizen naar Syrië en Irak ect

Welk kader is er met betrekking tot ambtsgeheim/discretieplicht/beroepsgeheim voor personeel³ van de instelling/het centrum?

Puur feitelijke informatie, informatie over objectief vaststelbare gegevens, mag altijd worden doorgegeven door de instelling/het centrum aan de politie.

Personeel van instellingen/centra, en daarmee bedoelen we iedereen die in een instelling/centrum tewerkgesteld is, is meestal niet gebonden aan een beroepsgeheim (de psychologen en sociale werkers die op studentenvoorzieningen tewerkgesteld zijn hebben wel beroepsgeheim), maar hebben wel discretieplicht/ambtsgeheim⁴.

Dit verplicht hen om bij het uitoefenen van een ambt of functie geen vertrouwelijke gegevens vrij te geven aan anderen dan diegenen die gerechtigd zijn om er kennis van te nemen. De discretieplicht vereist dat discreet wordt omgegaan met dergelijke gegevens. De instelling/het centrum heeft hierbij steeds de verantwoordelijkheid om af te wegen wat doorgegeven wordt en wat niet. Hierbij mag nooit uit het oog verloren worden dat de politie de helpende hand is en het opsporen van misdrijven exclusief tot haar bevoegdheden behoort. Het is bijgevolg niet aangewezen dat instellingen/centra zelf op onderzoek zouden gaan naar strafbare feiten.

De strafwet voorziet dat het ambtsgeheim in welbepaalde gevallen doorbroken kan worden. Deze uitzonderingen gelden ook voor de psychologen en sociale werkers die tewerkgesteld zijn op de studentenvoorzieningen en voor wie wel beroepsgeheim geldt:

---

³ Meer weten over ambtsgeheim-discretieplicht-beroepsgeheim: zie <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14606> en http://www.ond.vlaanderen.be/clb/CLB-medewerker/AG_BG.htm

⁴Voor ambtenaren noemt men de discretieplicht het ambtsgeheim

- Spreekrecht bij getuigenis in rechte voor een rechter of parlementaire onderzoekscommissie
- Aangifterecht bij parket indien een minderjarige of andere kwetsbare personen het slachtoffer zijn van bepaalde misdrijven (art. 458bis)
- Verplichting om hulp in te roepen voor personen in nood, nadat een gevaarstoestand is vastgesteld of nadat dergelijke toestand is beschreven door diegene die de hulp inroept (art. 422bis)
- Situatie van noodtoestand: doorbreken beroepsgeheim enige mogelijkheid om belangrijker, door de wet erkende waarden of belangen, te beschermen (gevaar moet daadwerkelijk en onmiddellijk zijn – ander belang/waarde minstens van gelijke waarde als belang van beroepsgeheim, doorbreken beroepsgeheim enige mogelijkheid om gevaar af te wenden).

Wat moet ik doen als docent - directie van de instelling/het centrum?

De discretieplicht of het ambtsgeheim houdt in dat personeel van de instelling/het centrum vertrouwelijke gegevens kenbaar moet maken aan de directie van de instelling/het centrum, indien zij daarom verzoekt. Vertrouwelijke gegevens zijn gegevens die aan de private levenssfeer raken en niet als dusdanig openbaar zijn. De directie is echter zelf ook gebonden door de discretieplicht en moet dus discreet omgaan met deze gegevens. Het is niet zo dat de directie deze gegevens dan zomaar aan derden mag doorgeven. In de rechtspositieregeling staat dat de personeelsleden hun taken nauwgezet moeten uitoefenen. Dit is een uitdrukking van de algemene zorgvuldigheidsplicht, die voor personeelsleden in het onderwijs aanvullend geldt op plichten die wel⁵ omschreven zijn. Ze kunnen in de wet of het decreet zijn omschreven, of in afspraken tussen het personeelslid en directie zijn opgenomen (arbeidsreglement, functiebeschrijving, ...).

Die algemene zorgvuldigheidsplicht richt zich op wat een normaal en voorzichtig handelend personeelslid zou doen. Voor een nieuw fenomeen als radicalisering van studenten/cursisten valt er vanwege het ontbreken van rechtspraak moeilijk bij voorbaat een klare lijn te bepalen. Daarom zijn afspraken tussen docenten, en directie(s) en het instellingsbestuur met betrekking tot dit probleem aangewezen. In deze afspraken moet dan duidelijk worden bepaald in welke gevallen een docent de directie zal informeren, wanneer het instellingsbestuur moet ingelicht worden,.... Deze afspraken kunnen niet van die aard zijn dat ze een beoordeling door het personeelslid in kwestie kunnen wegnemen. Een personeelslid moet in dit soort situaties op een zelfde manier een afweging maken als in andere situaties zoals ernstige familiale problemen, druggerelateerde problemen, zelfmoordneigingen... De levensbeschouwelijke component bij religieus extremisme verandert niets aan het recht van een personeelslid of een directie om verontrustende feiten te melden.

---

⁵ Plichten die wel in de rechtspositieregeling staan, zijn bijvoorbeeld: De personeelsleden moeten zich in hun dienstbetrekkingen en in de omgang met de studenten/cursisten en het publiek op een correcte wijze gedragen; moeten alles vermijden wat het vertrouwen van het publiek kan schaden of afbreuk kan doen aan de eer of de waardigheid van hun functie in het onderwijs. Het is de personeelsleden verboden rechtstreeks of door een tussenpersoon, zelfs buiten hun ambt doch omwille ervan, giften, geschenken, beloningen of enig ander voordeel aan te nemen,....

Bij welke actoren kunnen we als instelling/centrum terecht?

- Netwerk van islamexperten (zie boven)
- Vast aanspreekpunt politie: Sinds 2007 vormt de federale omzendbrief PLP41 een aanknopingspunt wat betreft de contacten met politie. Het doel van deze omzendbrief is onder andere het verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en politie wat betreft preventie en veiligheid. Scholen, instellingen en centra enerzijds en politie anderzijds moeten samen werken aan een veilige (school)omgeving, en daartoe vraagt men de politie om één vast aanspreekpunt voor de scholen/instellingen en centra te voorzien en om eventueel een overeenkomst af te sluiten met de scholen/instellingen en centra van haar grondgebied waarin de gemaakte afspraken worden vastgelegd. Ook hogeronderwijsinstellingen en centra voor volwassenenonderwijs hebben baat bij een overeenkomst met goede afspraken en één aanspreekpunt aangezien het de samenwerking alleen maar ten goede kan komen. Het zorgt er immers voor dat de instelling/het centrum en politie weten wat ze aan elkaar hebben en dat ze bij elkaar terecht kunnen met vragen en dus ook met vragen in het kader van radicalisering. Het is belangrijk dat de instelling/het centrum en het aanspreekpunt bij de politie op voorhand duidelijke afspraken maken over wat gemeld wordt en wat niet. Hoe deze samenwerking concreet vorm kan krijgen werd in een omzendbrief gegoten: <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14606>

De contactgegevens van deze aanspreekpunten kunnen opgezocht worden via de online databank: <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/aanspreekpunt-lokale-politie/>. Instellingen en centra kunnen door invoer van hun postcode hun vast aanspreekpunt opzoeken in deze databank.

Ook anonieme bespreking van de casus op het lokale overleg met het aanspreekpunt van de lokale politie kan een nieuw licht werpen en zorgen dat er een doordachte keuze gemaakt wordt of een melding nodig is. Een vertrouwensband met de verschillende partners is daarom belangrijk. Ook moet er steeds de afweging worden gemaakt tussen need-to-know en nice-to-know-informatie. Op sommige plaatsen wordt overleg ad hoc samengeroepen door twee of meerdere partners, op andere plaatsen wordt dit ruimer opgevat en komt men op regelmatige basis samen met alle partners.

- De gemeente: de gemeente kan gecontacteerd worden bij een vermoeden van radicalisering (jihadisme, maar evenzeer extreem-rechts). Sommige gemeenten hebben een specifieke contactpersoon die het thema opvolgt, in andere gemeenten kan de preventiedienst gecontacteerd worden, de jeugddienst of de welzijnsdienst. Je kan bij hen terecht voor ondersteuning en om indien nodig samen een aanpak te formuleren. De gemeente heeft vaak aanvullende informatie via andere contactpersonen en kan zo alle signalen verzamelen en samenleggen om op die manier tot een correcte inschatting te komen. De gemeente kan er bovendien voor zorgen dat de persoon en de familie begeleid en ondersteund worden door de juiste instanties.

- Infolijn islam: Indien je als instelling/centrum geconfronteerd wordt met studenten/cursisten die op zoek zijn naar theologische ondersteuning, kan je hen doorverwijzen naar de theologische infolijn voor info of advies. De infolijn is beschikbaar elke weekday van 9.30 uur tot 12 uur via het groene nummer 0800 200 98. Daarnaast kan je hen ook bereiken via het mailadres infolijn.islam@embnet.be of via sms op 0472 79 35 11.

---

⁶ De LTFs zijn overlegplatformen georganiseerd in het kader van het federale Plan Radicalisme, op niveau van het arrondissement door de bestuurlijke directeur-coördinator van de federale politie, tussen veiligheidsdiensten, inlichtingendiensten en lokaal parket waarin informatie wordt uitgewisseld en een aantal personen worden opgevolgd. Deelnemende diensten zijn de Veiligheid van de Staat, het CoördinatieOrgaan voor de DreigingsAnalyse (OCAD), de Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid, de lokale en federale politie. De korpschef heeft een intermediaire functie tussen LTF en gemeente en weet wat hij mag en niet mag doorgeven aan de lokale autoriteiten.

⁷ Inlichtingen Handvaten voor een lokale aanpak van radicalisering –VSG- <http://www.vvsg.be/radicalisering/Documents/Handvaten%20Lokale%20Aanpak%20Radicalisering%20met%20bijlagen.pdf>

5. CONFRONTATIE MET VERONTRUSTENDE INFORMATIE OVER DERDEN

Bv. men verneemt via studenten/cursisten in de instellingen/centra dat een gezinslid op punt staat om een aanslag te plegen. Ook hier geldt de uitdrukking van de algemene zorgvuldigheidsplicht en de bepaling in het Strafwetboek die stelt dat iedereen de plicht heeft om mensen die zich in een acute noodsituatie bevinden te helpen. Indien er externe instanties (als bijvoorbeeld de politie) ingeschakeld worden, moet uitdrukkelijk worden vermeld dat men deze info niet rechtstreeks of zelf vaststelde, maar via derden vernam. Ook in deze situatie is het sterk aan te raden om de interpretatie van de signalen en/of boodschappen niet in je eentje te doen, maar best door meerdere personen samen te laten gebeuren (docent, directie, ...).

Bijlage 1: Overzicht contactgegevens vernoemde organisaties:

VORMEN

Patriottenstraat 27

2600 Antwerpen (Berchem)

Tel: 03/293.82.15

Mail: mensenrechteneducatie@vormen.org www.vormen.org

Studio Globo

Huidevettersstraat 165

1000 Brussel

Tel: 02/520 05 30 Mail: info@studioglobo.be

www.studioglobo.be

BELvue museum

Paleizenplein 7

1000 Brussel

Tel : 02 500 45 54 Mail: info@belvue.be

<http://www.belvue.be/nl/edubel>

School zonder Racisme

Hovenierstraat 82

1081 Koekelberg Tel: 02/511.16.36 mail: info@schoolzonderracisme.be

www.schoolzonderracisme.be

Bijzonder Comité Herinneringseducatie

Goswin de Stassartstraat 153

2800 Mechelen

Tel: 015 28 86 47

Mail: herinneringseducatie@telenet.be

www.herinneringseducatie.be

Kleur Bekennen

Hoogstraat 147
1000 Brussel

Tel: 02 505 18 27 Mail: kleurbekennen@btcctb.org www.kleurbekennen.be

Vredescentrum

Everdijstraat 12
2000 Antwerpen Tel: 03 292 36 52

Mail: info@vredescentrum.be
www.vredescentrum.be

Vzw Abrusco

Leopold II Laan 178
1080 Brussel

Tel : 02 411 72 15

Mail: info@abrusco.be
www.abrusco.be

Vzw Arktos – hoofdzetel:

Valkerijgang 26
3000 Leuven

Tel: 016 29 57 74 Mail: info@arktos.be

www.arktos.be

Vzw Oranjehuis

Moorseelsestraat146
8501 Heule

Tel: 056 35 88 76

Mail: info@oranjehuis.be
www.vzw-oranjehuis.be

Groep INTRO vzw - hoofdzetel:
Paviljoenstraat 3
1030 Brussel
Tel: 02 242 85 43 Mail: info@groepintro.be
www.groepintro.be/nl/contact/

